

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version:

Smeds Engström, M., Backnäs, E-M. (2022). Digital kultur det nya normala?
Vasabladet 6.2.2022.

Novias forskning

Projektet ordnar olika föreläsningar och kurser i hur man jobbar med kulturell verksamhet digitalt. På projektets Facebooksida finns aktuell information om föreläsningarna.
FOTO: ADOBE STOCK

Digital kultur det nya normala?

● Hur kan vi skapa kulturell verksamhet digitalt och hur blir det lönsamt? Det är några av frågorna som Yrkehögskolan Novia och Kultur Österbotten försöker hjälpa kulturidkarna att hitta svar på.

Den pågående pandemin har slagit hårt mot kulturbranschen och de österbottniska kulturaktörerna. Att upprätthålla kulturell verksamhet har blivit en risktagning där investerade resurser och inkomst hotar att gå förlorade.

Men i stället för att pausa kulturen, vilka möjligheter kan kulturen hitta i digital teknik och digitala plattformar? Att producera kultur digitalt och att som publik uppleva kultur digitalt, vilka möjligheter och krav ger det upphov till? Vad innebär egentligen kultur och digitalisering i praktiken? Projektet Kulturesiliens i "det nya normala" söker svaren.

DIGITALISERING ÄR den förändring som sker i verksamheter då man i allt högre grad börjar använda sig av de möjligheter som modern teknik erbjuder. Inom kulturfältet kan det innebära att använda digitala verktyg för att göra och distribuera kulturproduktioner och -upplevelser på nya sätt, eller göra sådant som tidigare inte varit möjligt.

Digitaliseringen utmanar oss till att ifrågasätta vårt sätt att producera och uppleva kultur. Den ger nya möjligheter att tillgängliggöra kultur och nå nya publikgrupper. Den förändrar sättet att uppleva kultur likväl som uppfattningar om vad som är kultur, vad som är kvalitet. Den ställer också nya krav inom det upphovsrättsliga området och på digital kompetens hos både kulturproducenter och -konsumenter.

I början av pandemin exploderade det digitala kulturutbudet. Det ord-

"Även om digitala verktyg och sociala medier skapar relativt enkla och snabba möjligheter för att publicera text, bild, ljud och video och på den vägen nå ut till en publik, så är det svårt att nå fram till betalande konsumenter och köpare och konkurrensen hårdnar."

nades strömmade konserter, föreställningar, guidade visningar, digitala MI-kurser och mycket annat, i en gemensam ansträngning för att "överleva" nedstängningen och isoleringen. Samtidigt blev det digitala språnget ett försök att kompensera avbokningar och förlorade arbetsuppgifter. Medan en del kulturutövare helt förlorade sin inkomst, kastade sig andra ut i en digital verksamhet som man inte alla gånger hade de rätta verktygen för.

På samma gång upptäckte man nya möjligheter för den egna verksamheten och det egna skapandet.

MEN HOS MÅNGA AKTÖRER saknas ännu kunskap om hur man når ut till sin publik via digitala medier, vilka virtuella plattformar som finns, vad man bör tänka på när det gäller upphovsrätt och teknik – och sist, men inte minst: hur man tar betalt för digitalt producerat kulturprogram.

Det är här som projektet Kulturesiliens i "det nya normala" kommer in i bilden. Yrkehögskolan Novia och den regionala kulturmyndigheten Kultur Österbotten sökte

våren 2021 gemensam finansiering via Österbottens förbund för ett projekt som skulle hjälpa kulturaktörer att utveckla sitt kunnande inom digital kulturproduktion och digitala kulturtjänster. Projektet planerar och genomför utbildningar för såväl professionella som amatöraktörer inom kulturfältet.

TANKEN HAR VARIT att ta med deltagarna på en resa med start i hur man paketerar, interagerar och kommunicerar sin kulturupplevelse, vidare till hur man skapar själva innehållet och bygger upp sitt publikarbete. Nästa steg på resan är att utforska teknik och plattformar, vad man behöver tänka på när det gäller upphovsrätt och upphandlingar och hur man bygger sitt varumärke och skapar förutsättningar för inkomstmöjligheter.

Det är en sak att kulturutövare producerar och erbjuder kultur på digitala arenor, en annan sak om publiken i fråga är redo och villig att betala för den digitala kulturen. Även om digitala verktyg och sociala medier skapar relativt enkla och snab-

ba möjligheter för att publicera text, bild, ljud och video och på den vägen nå ut till en publik, så är det svårt att nå fram till betalande konsumenter och köpare och konkurrensen hårdnar.

Tanken med projektet är också att inspirera och visa på goda exempel när det gäller digitala kulturupplevelser och -lösningar, och under ett par inspirationslördagar har projektdeltagare erbjudits ett varierat program med inspiratörer från olika konstformer, verksamheter, regioner och länder.

EN SVENSK RAPPORT, "Digitaliserings konsekvenser för konstnärligt utövande", hävdar man att konst- och kulturområdet befinner sig i kärnan av den digitala transformationen och ekonomin. Något som bland annat exemplifieras med digitala aktörer som Spotify och Storytel. Förutsättningarna för att digitalisera konstnärliga verk inom de olika konstformerna är dock olika. Musik, litteratur, film och media är rätt så digitaliserade medan situationen är en annan för scenkonst och bildkonst.

Det kan verka tröstlöst och mot sägelsefullt men på samma gång så ser man effekter av att det digitala synliggörandet av konstnärskapet kan leda till samarbete med andra branscher och nya genreöverskridande kulturuttryck. I rapporten lyfter man fram exempel där kompositörer, bildkonstnärer och dramatiker efterfrågas inom ett exempel utvecklingen av digitala

spel och reklambranschen.

Vad är då det nya normala för kulturen? Det vore förmätet att i den här artikeln försöka ge ett uttömmande svar på den frågan. Men precis som författaren av rapporten "Digitaliserings konsekvenser för konstnärligt utövande" ser vi ett behov av fler analyser av digitalisering inom kulturområdet och av hur hela kulturfältet bättre kan tillvarata digitaliserings möjligheter. Vi upplever digitaliseringen som en möjlighet för alla konstformer – ibland som komplement, ibland som en förlängning till den traditionella verksamheten. Vi tror att digitaliseringen skapar förutsättningar för ökad delaktighet och nya former för att förmedla och tillgängliggöra kultur.

Digitala lösningar kan övervinna geografiska avstånd. Tekniken kan hjälpa att skapa kontaktytor med både nya och befintliga målgrupper och därmed kan intresset för konst och kultur, och möjligheten att ta del av kulturutbud, öka. Det är ingen överdrift att påstå att på samma sätt som digitaliseringen genomsyrar hela samhället så är dess inverkan stor både för skapandet och förmedlingen av kultur. Redan nu, och framöver, kommer kulturutövare behöva kombinera sin talang med digitala kompetenser för att ta plats i "det nya normala".

Maria Smeds Engström

projektledare vid Yrkehögskolan Novia

Eva-Marie Backnäs

projektledare på Kultur Österbotten